

Open Access project OAPEN van start in Frankfurt

Half oktober werd op de Frankfurter Buchmesse de digitale bibliotheek OAPEN gepresenteerd: Open Access Publishing in European Networks. OAPEN wil een infrastructuur helpen ontwikkelen voor Open Access publicatie van monografieën, inclusief een online bibliotheek van OA gepubliceerde werken in de geestes- en sociale wetenschappen. Daarmee moet het project bijdragen aan de zichtbaarheid en geloofwaardigheid van het OA publicatiemodel voor auteurs, uitgevers, bibliotheken en subsidiegevers.

De Open Access (OA) beweging heeft zich in het verleden vooral geconcentreerd op wetenschappelijke artikelen, de vorm waarin het leeuwendeel van het wetenschappelijke werk wordt gepubliceerd. In de geesteswetenschappen speelt het boek echter nog steeds een belangrijke rol als medium voor de verbreiding van wetenschappelijke kennis. Een vorm van boekpublicatie waarbij vrije online toegankelijkheid van de inhoud is gewaarborgd is dus gewenst, beseffen ook wetenschappelijke uitgevers. Het was reden voor Amsterdam Uni-

versity Press (AUP) om het initiatief te nemen tot OAPEN.

Er zijn nu ruim zevenhonderd werken beschikbaar van ongeveer vijftien uitgevers. De boeken zijn als pdf te downloaden, volledig doorzoekbaar en zonder beperkingen (tekst kan worden gekopieerd en geprint). Er zijn links aanwezig naar boekhandels waar het boek kan worden aangeschaft. Desgevraagd meldt Eelco Ferwerda, coördinator OAPEN bij AUP, nog flinke groei te voorzien in zowel het aantal betrokken uitgevers als het aantal monografieën. AUP zal voortaan in principe alle monografieën opnemen in de OAPEN Library. In verband met rechten van derdengeldt dat niet voor boeken die veel illustraties bevatten; het geldt ook niet voor naslagwerken en leerboeken.

Eén van de veronderstellingen achter Open Access is dat het de zichtbaarheid van wetenschappelijke publicaties vergroot en dat dus het aantal verwijzingen ernaar zal toenemen. Onderdeel van het OAPEN initiatief is systematisch onderzoek naar deze veronderstellingen. Eer-



FRANKFURTER BUCHMESSE

De Education Hotspot op de Frankfurter Buchmesse: plaats van handeling

ste experimenten door Ronald Snijder van AUP leren dat de verkoop niet lijdt onder OA publicatie, dat de zichtbaarheid inderdaad toeneemt, maar het aantal citaten nog niet. Dit kan een gevolg zijn van de beperkte tijdsduur van het experiment. Nieuwe pilots, in Engeland en in Nederland, moeten meer helderheid verschaffen.

Onder de deelnemende uitgeverijen zijn ook een aantal instituten van de KNAW. Zo stelt het Huygens Instituut in samenwerking met Brill

een groot aantal delen van het volledige werk van Erasmus ter beschikking. 'Open Access is voor ons een principieel uitgangspunt', zegt directeur Henk Wals van het Huygens Instituut, die in Frankfurt de OAPEN library mede ten doop hield. 'Het is een business model dat even grote gevolgen zal hebben als de uitvinding van de drukpers vijfhonderd jaar geleden'. (PB)

@ www.oapen.org
<http://project.oapen.org/>

NCDD wordt landelijk dekkend netwerk

Op 1 november heeft de Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid (NCDD) de 'Culturele Coalitie Digitale Duurzaamheid' verwelkomd als lid. Daarmee is volgens de NCDD een belangrijke lacune in de organisatie opgevuld. Tot voor kort was de cultureel-erfgoedsector zo gefragmenteerd dat het niet mogelijk was een partner op landelijk niveau te benoemen om de belangen van die sector te vertegenwoordigen. Op initiatief van Digitaal Erfgoed Nederland en het sectorinstituut voor e-cultuur Virtueel Platform heeft de sector zich nu georganiseerd in een netwerkverband. Daaraan nemen onder meer deel het Rijksmuseum, de Nederlandse Museumvereni-

ging, het Nederlands Architectuur Instituut, het Nederlands Instituut voor Mediakunst, en het nieuwe sectorinstituut EYE Film Instituut Nederland.

De NCDD koos ook een nieuw dagelijks bestuur. Het werk aan een nationaal plan van aanpak voor duurzame toegankelijkheid van digitale gegevens kan nu worden aangestuurd door Sandra den Hamer (Culturele Coalitie), Bas Savenije (Koninklijke Bibliotheek, voorzitter), Jan Müller (Beeld en Geluid, vice-voorzitter), Peter Doorn (Data Archiving and Networked Services, penningmeester) en Martin Berendse (Nationaal Archief, secretaris) (op de foto van links naar rechts).



INGE ANGEVAARE

Het nieuwe dagelijks bestuur van de NCDD

Grondwetscommissies

Het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (ING) heeft een grote hoeveelheid gegevens bijeengebracht over de zeventien grondwetscommissies die Nederland sinds 1883 kende. Dat gebeurde in de digitale onderzoeksgids *Grondwetscommissies 1883-1983*, die op 15 november in Den Haag werd gepresenteerd. Informatie over hun opdracht, hun leden en hun archieven is samengebracht in een webpublicatie die onder meer ruim tienduizend pagina's notulen en verslagen biedt, en aldus een inzicht in discussies over onderwerpen die ook nu nog vaak actueel zijn, aldus het ING. www.inghist.nl

Datakeurmerk doe-het-zelf

Sinds 1 december kunnen datarepositories zelf een vragenlijst opvragen en invullen om het Data Seal of Approval (DSA) te krijgen. Daarmee kunnen ze aan de buitenwereld laten zien dat ze voldoen aan een aantal eisen om zich een duurzaam en *trusted* repository te mogen noemen. Het DSA-keurmerk komt voort uit een internationale samenwerking tussen gezaghebbende datainstellingen.

Belangstellenden gaan naar de website www.datasealofapproval.org en vragen een zogenaamd self-assessment aan. Als ze die hebben ingevuld wordt hij gereviewd door het DSA-bestuur. Na goedkeuring mag de betreffende repository het DSA-zegel op zijn website tonen. De webapplicatie werd gemaakt door DANS, de Nederlandse deelnemer in het project. (MdG)

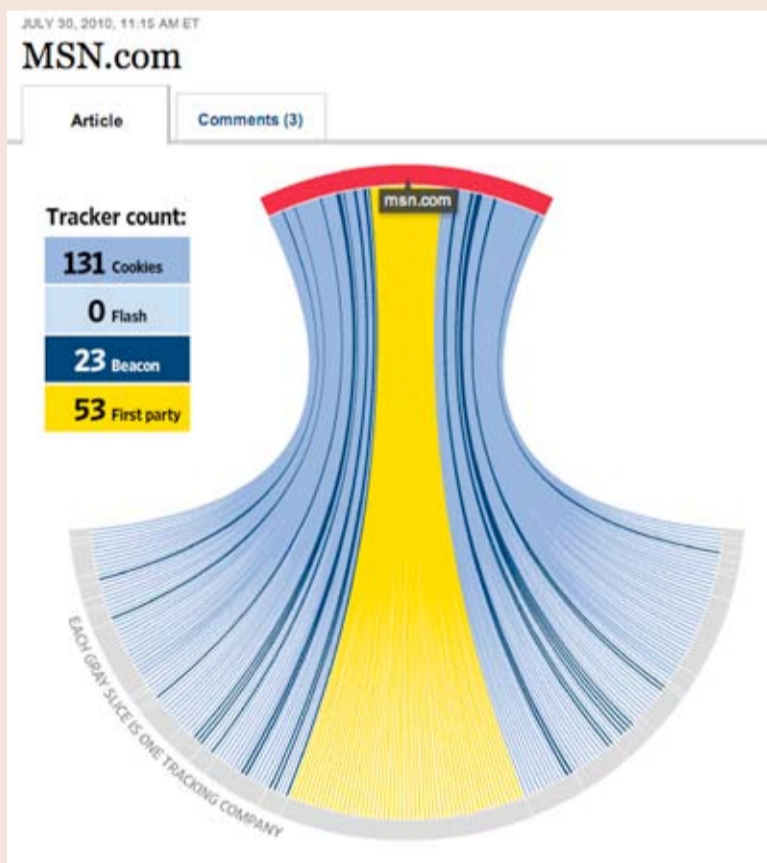
Zesdeklklassers 1952-2010

Een bestand met gegevens van Brabantse schoolkinderen uit 1952 is dit jaar voor de vierde keer aangevuld met nieuwe data van dezelfde personen. Doordat in de loop der tijd deelnemers uit het zicht verdwenen of niet meer wilden meewerken, zijn van de oorspronkelijke 5800 kinderen in de versie van 2010 circa 3000 overgebleven. Behalve schoolprestaties in 1952 bevat het bestand nu gegevens over opleiding, marktpositie en (in tweede instantie) ondernemerschap in 1983 en 1993 en over de levensduur in 2001 en 2010. Verantwoordelijk voor de laatste twee aanvullingen is prof J.S. Cramer van de faculteit Economie en Bedrijfskunde UvA, die zegt te hopen dat 'over vijf of tien jaar de operatie wordt herhaald'. Het bestand is te vinden in het EASY-archief van DANS onder de naam 'Brabantse zesdeklklassers 1952-2010'. <https://easy.dans.knaw.nl>

Gildenwebsite

De Universiteit Utrecht lanceerde in september een nieuwe website over collectieve instituties zoals gilden, gemene gronden en waterschappen: 'Institutions for Collective Action'. De site gaat grote hoeveelheden informatie aanbieden over dergelijke instituties, zoals woordenlijsten, bronbeschrijvingen, bronnenmateriaal, bibliografieën, onderwijsmateriaal en beschrijvingen van case studies. De onderzoekers onder leiding van prof. Tine de Moor hopen daarmee onderzoek en onderwijs rond collectieve instituties te stimuleren. De site biedt ook toegang tot een GIS-module, door DANS geleverd, waarmee historische data kunnen worden getoond op historische kaarten. www.collective-action.info

'Wat zij weten'



The *Wall Street Journal* publiceert op internet een serie verhalen onder de titel 'What They Know' met fraaie webgrafieken waarin wordt getoond hoe marktonderzoekers gegevens verzamelen over internetgebruikers. 'Ze observeren en onthouden hun clicks, en bouwen en verkopen gedetailleerde dossiers over hun activiteiten en belangstelling', schrijft de krant. Van de vijftig populairste Amerikaanse websites werden de *tracking files* geanalyseerd, kleine bestandjes die op de computer van de gebruiker worden geïnstalleerd. Soms om het gebruik van die site makkelijker te maken, vaak ook om

marketeers en bedrijven die data verzamelen te informeren over de acties van de gebruiker op het web. De grafiek toont de *tracker files* van msn.com (bovenin de cirkel) de soort *tracker file* (geel is voor het gemak van de gebruiker, blauw is voor gebruik door derden) en de eindbestemming van de informatie (elk grijs stukje onderin de cirkel is één bedrijf). De website toont ook een hitparade van de websites met het grootste aantal *tracker files*, die wordt aangevoerd door *dictionary.com* met 234 van zulke spionnetjes. (PB/MdG)

@ <http://blogs.wsj.com/wtk/>